

Opas sanomapohjaiseen asiointiin Tullissa

Johdanto sanoma-asiointiin

22.4.2020

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Sähköinen asiointi Tullissa	3
2.1	Sähköisen asiointin palvelukanavat	3
2.2	Palvelukanavan valintaan vaikuttavia tekijöitä	5
3	Sanomapohjainen asiointi	7
3.1	Suora sanoma-asiointi (web service).....	7
3.1.1	Sanomasisältö.....	8
3.1.2	Toiminnot ja prosessi ilman sanomatiedotepalvelun käyttöä.....	9
3.1.3	Toiminnot ja prosessi kun käytetään sanomatiedotepalvelua	10
3.1.4	Toiminnot ja prosessi kun käytetään liitetiedostojen sanomapalvelua	11
3.1.5	Toiminnot ja prosessi kun noudetaan dokumentteja Tullin uuden tulliselvitysjärjestelmän (UTU) sovelluksista.....	13
3.1.6	Toimijat ja roolit	15
3.1.7	Tietoturva ja palvelinvarmenteet	17
3.1.8	Mitä suora sanoma-asiointi edellyttää asiakkaalta	18
3.2	Operaattorivälitteinen sanoma-asiointi	19
3.2.1	Tietoliikenne operaattoreiden rooli sanoma-asiointissa	19
3.3	Asiakkaan ohjelmistot.....	19
3.3.1	Tulliselvityksen ohjelmistotalot	19
4	Sanoma-asiointin asiakkaaksi hakeutuminen	20
4.1	Yleistä sanoma-asiointin asiakkaaksi hakeutumisesta.....	20
4.2	Sanoma-asiointin lupapäätökset	21
5	Testaus	22
5.1	Testauksen osapuolet.....	22
5.1.1	Suoran sanoma-asiointin toimijat	22
5.1.2	Tekninen lähettäjä sanoma-asiointissa	22
5.2	Testauksesta sopiminen ja yritysneuvonta	23
5.3	Testauksen vaiheet.....	23
5.3.1	Tekninen yhteyden testaus suorassa sanoma-asiointissa.....	24
5.3.2	Testaus sanoma-asiointin testauspalvelulla	24
5.3.3	Tekninen testaus	25
5.3.4	Rinnakkaistestaus.....	25
5.3.5	Testaus omalla materiaalilla.....	26
6	Tuotantoon siirto	26
6.1	Sanomaliikenteen aloittaminen	26
6.2	Sanomien seuranta, kuittaukset ja lokin ylläpito	26

6.3	Ongelmatilanteet	27
6.4	Muutokset sanoma-asioinnissa	28
6.5	Sanoma-asioinnin järjestelmämuutokset.....	28
6.6	Suoran sanoma-asioinnin palveluntarjoajan vaihtuminen	28
Liite 1: Operaattorivälitteisen sanomaliikenteen EDI-operaattoreiden yhteystiedot		29
Liite 2: Lisätietoa		30

Kuvat

Kuva 1: Sähköisen asioinnin palvelukanavat	4
Kuva 2: Operaattorivälitteinen ja suora sanoma-asiointi	7
Kuva 3: Sanomasisältö suorassa sanoma-asioinnissa	8
Kuva 4: Suoran sanoma-asioinnin prosessi ilman sanomatiedotepalvelun käyttöä	9
Kuva 5: Suoran sanoma-asioinnin prosessi kun sanomatiedotepalvelu on käytössä.....	10
Kuva 6: Suoran sanoma-asioinnin prosessi kun käytetään liitetiedostojen sanomapalvelua.....	11
Kuva 7: Suoran sanoma-asioinnin päätösten noutoprosessi UTU-järjestelmän toimintojen osalta.....	13
Kuva 8: Suoran sanoma-asioinnin toimijat ja roolit	16
Kuva 9: Suoran sanoma-asioinnin web service -palvelu.....	17
Kuva 10: Toimijoiden tunnistus suorassa sanoma-asioinnissa	18
Kuva 11: Suoran sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeutumisen prosessi	21

1 Johdanto

Tämä opas käsittelee Tullin sanomapohjaisen asioinnin asiakkaaksi hakeutumista. Opas esittelee Tullin sähköiset palvelut, ja kuvaa sanomapohjaisen asioinnin kaksi vaihtoehtoa: suoran sanoma-asioinnin ja operaattorivälitteisen sanoma-asioinnin.

Opas on jäsennellyt siten, että se voi toimia Tullin asiakkaan asiointikanavan valintaa koskevan päätöksenteon pohjana. Sanomapohjaisen asioinnin tarkempi tekninen ohjeistus löytyy oppaasta **Sanomapohjainen asiointi Tullissa: Suora sanoma-asiointi tekninen -opas**, joka löytyy Tullin nettisivuilta.

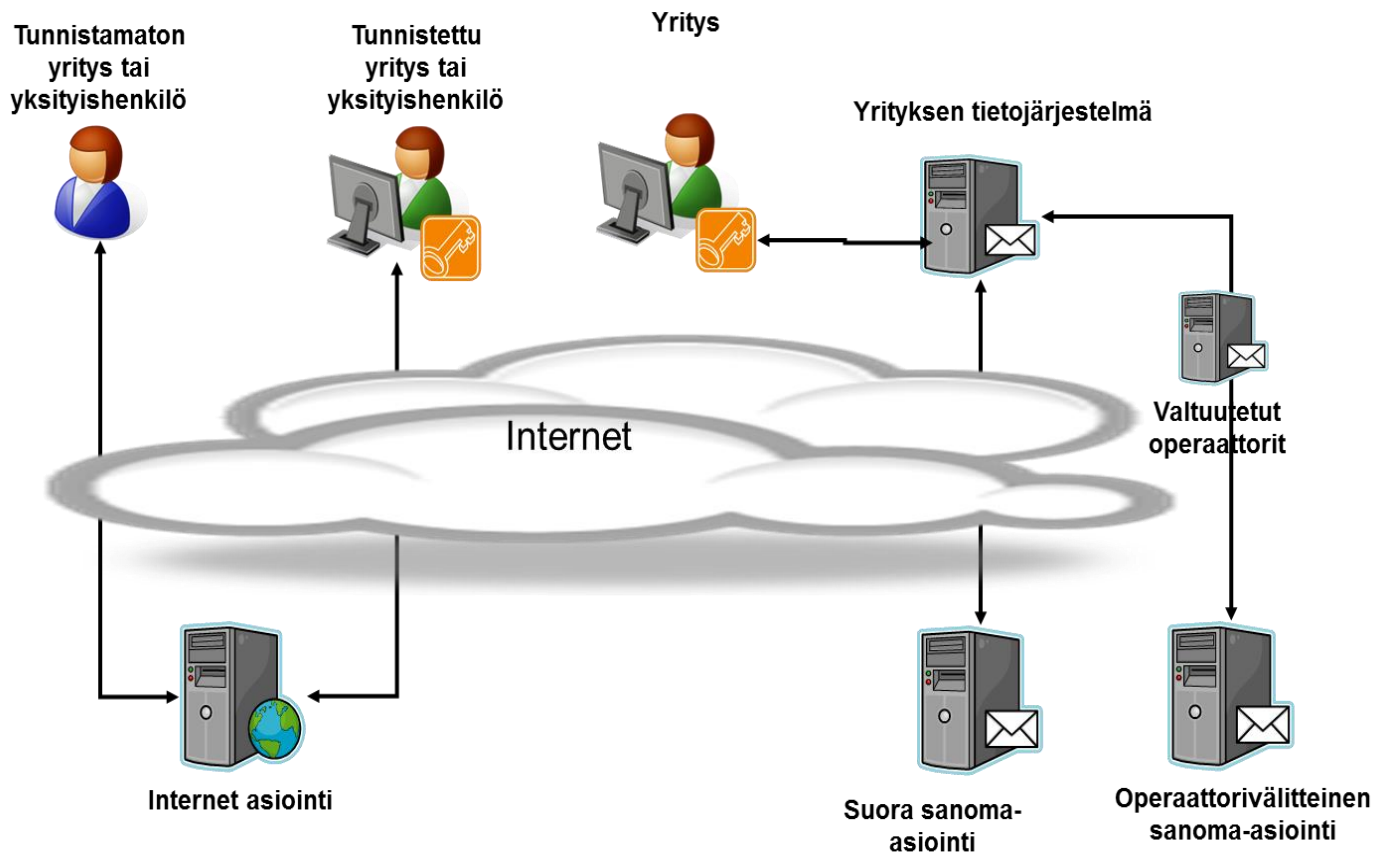
Viimeiset muutokset / lisäykset on korostettu keltaisella.

2 Sähköinen asiointi Tullissa

Tulli on viime vuosina panostanut voimakkaasti sähköisen asioinnin kehittämiseen. Tulli pystyy käsittelemään sähköisesti saadut tiedot nopeammin kuin paperilla saadut tiedot, ja myös asiakkaan kannalta ilmoittaminen on sähköisesti helpompaa ja nopeampaa. Tiedon laatu ja virheettömyys on helpompi taata sähköisessä asiointissa.

2.1 Sähköisen asioinnin palvelukanavat

Asiakas voi asioida Tullin kanssa sähköisesti joko käyttäen nettipalveluita tai sanomaliikenteen kautta. Sanomapohjainen asiointi yrityksen ja Tullin välillä tarkoittaa määrämutoista sähköistä tiedonsiirtoa sanomilla (Electronic Data Interchange). Tullin käyttämät sanomat ovat joko XML -muotoisia (eXtensible Mark-upLanguage) tai EDIFACT -muotoisia (Electronic Data Interchange For Administration, Commerce and Transport). Sanoma-asioinnissa asiakkaan (tai asiakkaan palveluntarjoajan) tietojärjestelmät lähettävät sanomat sähköisesti Tullin tietojärjestelmiin.

Kuva 1: Sähköisen asioinnin palvelukanavat

Palvelukanavan valinta riippuu asiakkaan tarpeista ja tietoteknisistä valmiuksista.

Sanomapohjaiseen asiointiin investointi kannattaa yleensä silloin, kun asiointia Tullin kanssa on paljon. Arvioinnissa on syytä tarkastella tapahtumien (tuonti, vienti jne.) yhteismäärää. Sanoma-asiakkaan ilmoitusten käsittely on nopeampaa, koska yrityksen omia tiedostoja ja rekistereitä voidaan hyödyntää suoraan. Lisäksi sanomapohjaisesta asiointista on menettelykohtaisia etuja, jotka voivat liittyä esimerkiksi vakuuksiin.

Kaikki sanomapohjainen asiointi on luvanvaraista ja lupa edellyttää ohjelmiston testauksia tullin kanssa.

Suorassa sanoma-asiointissa yrityksen tietojärjestelmä voi lähettää sanomia Tullin tietojärjestelmiin internetin yli, sekä noutaa Tullin järjestelmistä tuotettuja vastaussanomia ns. viestivarastosta.

Operaattorivälitteisessä sanoma-asiointissa yritys saa kaikki ilmoituksiaan koskevat korjaus- ja täydennyspyynnöt, hylkäyssanomien sekä päätökset ja saateasiakirjat pdf -tiedostoina suoraan omaan tietojärjestelmäänsä käyttämänsä operaattoriyrityksen välittämänä.

Vientimenettelyä aloittaessaan yritys välttyy tullikäynniltä. Tullikäyntiä ei tarvita lukuun ottamatta sellaisen asiakirjan esittämistä, joka on esitettävä alkuperäisenä tai siihen on tehtävä tullin merkintöjä.

Sanomapohjainen asiointi on tällä hetkellä mahdollista tuonnissa (tuonin tullilmoitukset), viennissä (viennin tullilmoitukset), tavaroiden saapumisen ja poistumisen ilmoittamisessa, väliaikaisesti valmisteverottomina liikkuvien tavaroiden valvontajärjestelmään annettavissa ilmoituksissa (EMCS) sekä passituksessa (T1- ja T2-passitusilmoitukset sekä TIR -carnet'n sähköiset ilmoitukset) ja tullivarastoinnissa. Myös Ahvenanmaan verorajailmoitukset, autoveroilmoitukset, autoverotuksen muutosilmoitukset sekä sisäkaupan tilastoilmoitukset voi hoitaa sanoma-asiointin avulla. Sanoma-asiointissa käytettävät Tullin sanomamääritykset on julkaistu tullin

netti-sivuilla järjestelmäkohtaisissa sanomakuvauksissa: Tulli > Yrityksille > Sähköinen asiointi > Sanomapohjainen asiointi > Sanomakuvaukset.

Netti-ilmoittaminen on ilmaista eikä vaadi erillistä lupaa tai erityisohjelmistoa.

Muutamia Tullin asiointipalveluita voi käyttää tunnistautumattomana käyttäjänä, jolloin ilmoituksen tekeminen aloitetaan aina tyhjästä lomakkeesta. Tunnistautumattoman netti-ilmoittajan on aina asioidava tavaroiden lähtöpaikan Tullissa menettelyyn asettamisvaiheessa.

Yritykset voivat käyttää Tullin asiointipalveluita myös tunnistautuneina käyttäjinä. Tunnistautuminen tapahtuu maksuttomalla **Suomi.fi** tai KATSO **-tunnisteella**. Yksityishenkilöt voivat tunnistautua nettivientipalveluun verkkopankkitunnisteilla.

Tunnistautunut käyttäjä voi käyttää aiemmin antamiaan ilmoituksia uusien ilmoitusten [pohjana](#). Tunnistautuneen käyttäjän ilmoitukset ovat nähtävissä ja käytettävissä tietyn määräajan ajan niiden antamisesta.

Tullin nettiasiointipalveluiden kautta asiakkaat voivat antaa ilmoituksia:

- tuontiin
- vientiin
- passitukseen
- saapumisen ja poistumisen ilmoittamiseen
- tullivarastointiin
- Intrastat sisäkaupan ilmoittamiseen
- Ahvenanmaan verorajailmoittamiseen

Lisätietoja Tullin Internet-palveluista löydät Tullin nettisivuilta

[Tulli - Internet-asiointi](#)

2.2 Palvelukanavan valintaan vaikuttavia tekijöitä

Tulliasioinnin volyymi

Palvelukanavan valinnassa tulliasioinnin volyymi on merkittävä tekijä. Karkea nyrkkisääntö on, että suuri tullilmoitusten määrä kallistaa vaakaa sanomapohjaisen asioinnin puolelle. Mitään täsmällisiä ilmoitusmääriä on kuitenkin mahdotonta määritellä.

Tulli-ilmoitusten sisältö

Mitä monipuolisempaa yrityksen tulli-ilmoittaminen on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä sanomapohjainen asiointi kannattaa. Useita tavaraeriä sisältävän tulli-ilmoituksen antaminen netti-ilmoituksella on työlästä.

Tulliosaaminen

Tulliosaamisella tarkoitetaan tässä yrityksen työntekijöiden tulliasioinnin osaamistasoa. Netti-ilmoittaminen on pyritty tekemään mahdollisimman yksinkertaiseksi, koska se on suunnattu myös satunnaisille ilmoittajille. Sanomapohjainen asiointi vaatii tulliasioinnin laajempaa osaamista.

Yrityksen omat tietojärjestelmät

Netti-ilmoittamiseen ei tarvita erillistä tietojärjestelmää. Yrityksen omista tietojärjestelmistä (esim. erp) ei voi suoraan siirtää tietoa nettilomakkeelle.

Sanomapohjaisen asioinnin järjestelmät ovat suoraan integroitavissa yrityksen omiin tietojärjestelmiin, jolloin näissä jo oleva tieto voidaan siirtää sähköisesti tulli-ilmoitukseen nopeammin ja virheettömämmin kuin manuaalisesti syöttäen. Lisäksi tullausohjelmistoissa voi olla ohjelmistotoimittajan ylläpitämiä muuttuvien tietojen (kuten valuuttakurssit, nimikkeet, tuonti- ja vientirajoitukset) rekistereitä.

Lisätietoa palvelukanavista löydät Tullin nettisivuilta:

[Tulli - Valitse sopiva asiointitapa](#)

Sivulla on myös linkki valintataulukkoon, jossa vertaillaan eri palvelukanavien ominaisuuksia. Taulukon avulla asiakas voi pohtia, mikä olisi itselle sopivin asiointitapa.

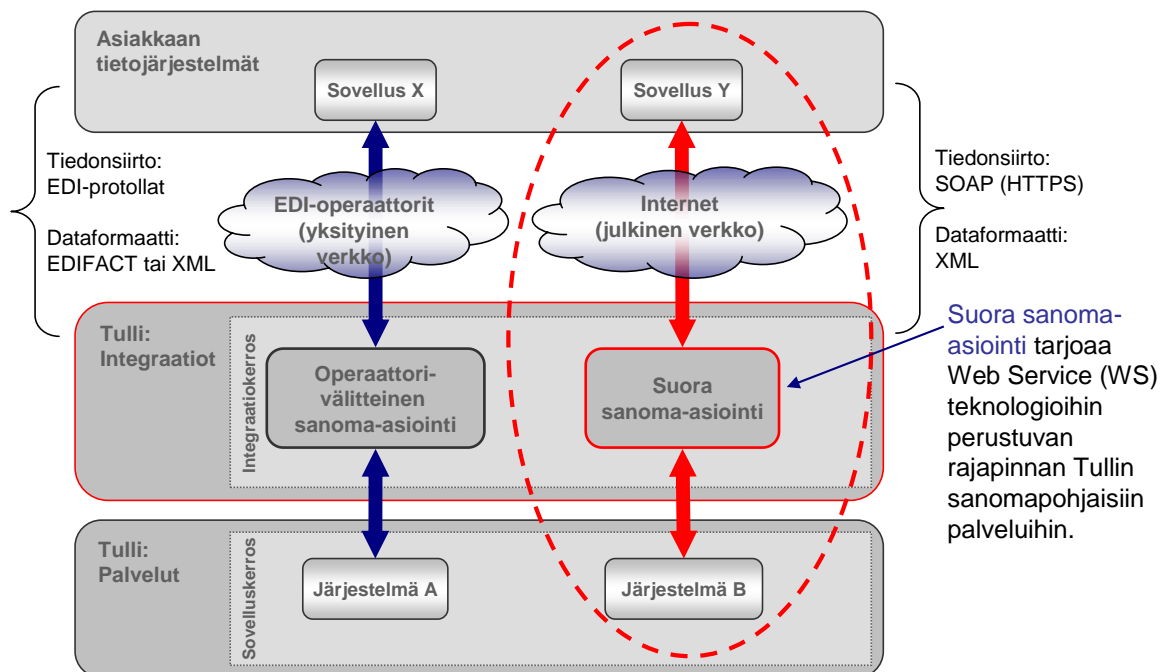
3 Sanomapohjainen asiointi

Sanomapohjainen asiointi Tulliin on mahdollista suoran sanoma-asiointin kautta tai Tullin valtuuttamien operaattorivälitteisten kautta.

Kaikkiin tullin järjestelmiin on mahdollista käyttää suoraa sanoma-asiointia ja kehitteillä olevassa uudessa tulliselvitysjärjestelmässä (UTU) on mahdollista käyttää ainoastaan suoraa sanoma-asiointia.

Operaattorivälitteinen sanoma-asiointi säilyy tuettuna asiointikanavana, mutta Tullissa ollaan lähivuosina lopettamassa sen käyttöä.

Myös molempien asiointikanavien käyttö yhtä aikaa on mahdollista: Yritys voi halutessaan ilmoittaa tiettyihin Tullin järjestelmiin suoralla sanoma-asiointilla, ja ilmoittaa muihin Tullin järjestelmiin operaattorivälitteisellä sanoma-asiointilla. Yhdessä järjestelmässä voi kuitenkin käyttää vain yhtä asiointikanavaa. Esimerkiksi jos käyttää suoraa sanoma-asiointia viennin ELEX-järjestelmässä, viennissä ei voi käyttää samaan aikaan operaattorivälitteistä sanoma-asiointia.

Kuva 2: Operaattorivälitteinen ja suora sanoma-asiointi

3.1 Suora sanoma-asiointi (web service)

Suoralla sanoma-asiointilla (web service) Tullin asiakkaan tietojärjestelmä voi lähettää sanomia Tullin järjestelmiin internetin yli sekä noutaa Tullin järjestelmistä tuotettuja vastaussanomia. Asiakkaalla on mahdollista ottaa käyttöön myös sanomatiedotepalvelu, jolloin sanoma-asiointissa päästään lähelle reaaliaikaisuutta.

Tullin suora sanoma-asiointi perustuu joukkoon yleisiä kansainvälisiä standardeja, joihin viitataan nimityksellä web service. Standardit tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa tietojärjestelmien välistä integraatiota tietoturvalisellä tavalla. Suoran sanoma-asiointin tekniset standardit on lueteltu suoran sanoma-asiointin teknisessä oppaassa.

3.1.1 Sanomasisältö

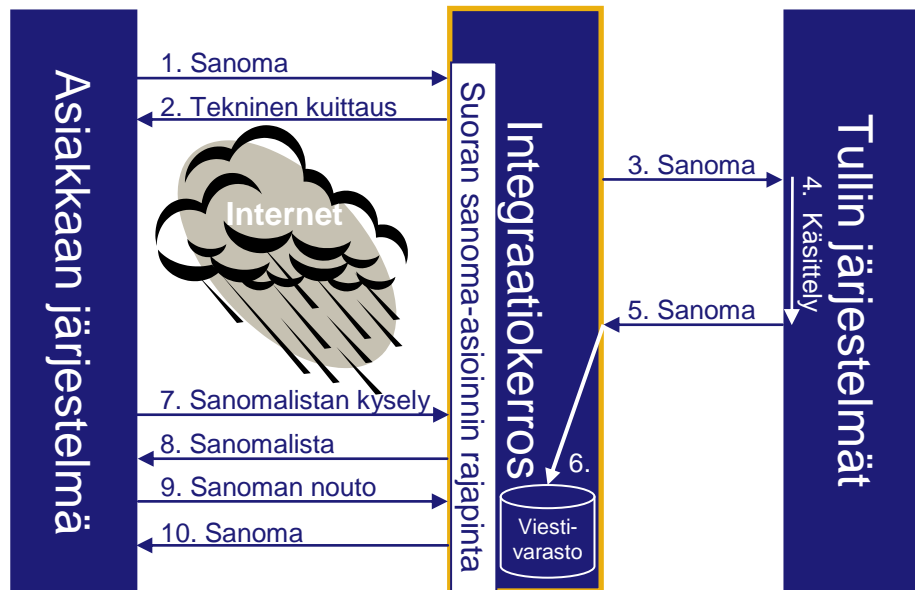
Suoraa sanoma-asiointia käytetään kuljetuskerroksena erilaisille XML-pohjaisille tietosisällöille. Tietosisältö (esimerkiksi Tullin ELEX -järjestelmälle osoitettu vienti-ilmoitus) istutetaan yleiskäyttöiseen kehysanimaan, joka välitetään suoran sanoma-asiointin web service (WS) -palveluun.

Kuva 3: Sanomasisältö suorassa sanoma-asiointissa

Tulliin suoran sanoma-asiointin kautta kuljetettu sovellussanoma (esim. ELEX -järjestelmän vienti-ilmoitus) on rakenteeltaan täysin samanlainen kuin operaattorivälitteisessä sanoma-asiointissa.

3.1.2 Toiminnot ja prosessi ilman sanomatiedotepalvelun käyttöä

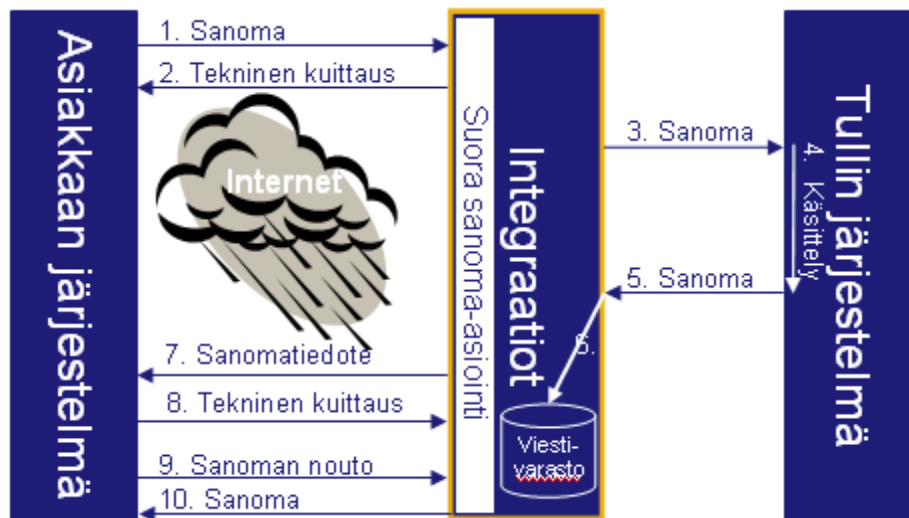

Kuva 4: Suoran sanoma-asioinnin prosessi ilman sanomatiedotepalvelun käyttöä

1. Asiakkaan tietojärjestelmä muodostaa ja välittää sanoman Tullin suoran sanoma-asioinnin web service -palveluun.
2. Tulli tekee tietoturvatarkistuksia sisään saapuville palvelupyynnöille. Mikäli asiakkaan sanoma hyväksytään, Tullin integraatiokerros kuittaa asiakkaan sanoman teknisesti vastaanotetuksi. Tekninen kuittaus päättää asiakkaan palvelupyynnön.
3. Tullin integraatiokerros muuntaa sanoman kehystiedot Tullin sisäiseen muotoon ja reitittää sanoman asianomaiselle Tullin järjestelmälle.
4. Tullin järjestelmä käsittelee sanoman sisältämät tiedot, ja muodostaa vastaussanoman.
5. Tullin järjestelmä lähettää vastaussanoman Tullin integraationkerrokseen.
6. Tulli integraatiokerros ei välitä sanomaa asiakkaalle asti, vaan tallentaa sanoman viestivarastoon. Asiakkaan pitää itse noutaa hänelle osoitetut vastaussanomien viestivarastosta.
7. Asiakkaan tietojärjestelmä pyytää listan noutamista odottavista viestivaraston sanomista.
8. Asiakas saa vastauksena sanomalistan asiakkaan noudettavissa olevista sanomista.
9. Asiakas pyytää yksittäisen sanoman viestivarastosta.
10. Asiakas saa vastauksena pyytämänsä sanoman.

Asiakas toistaa edelliset kaksi työvaihetta jokaiselle noutamista odottavalle sanomalle.

3.1.3 Toiminnot ja prosessi kun käytetään sanomatiedotepalvelua

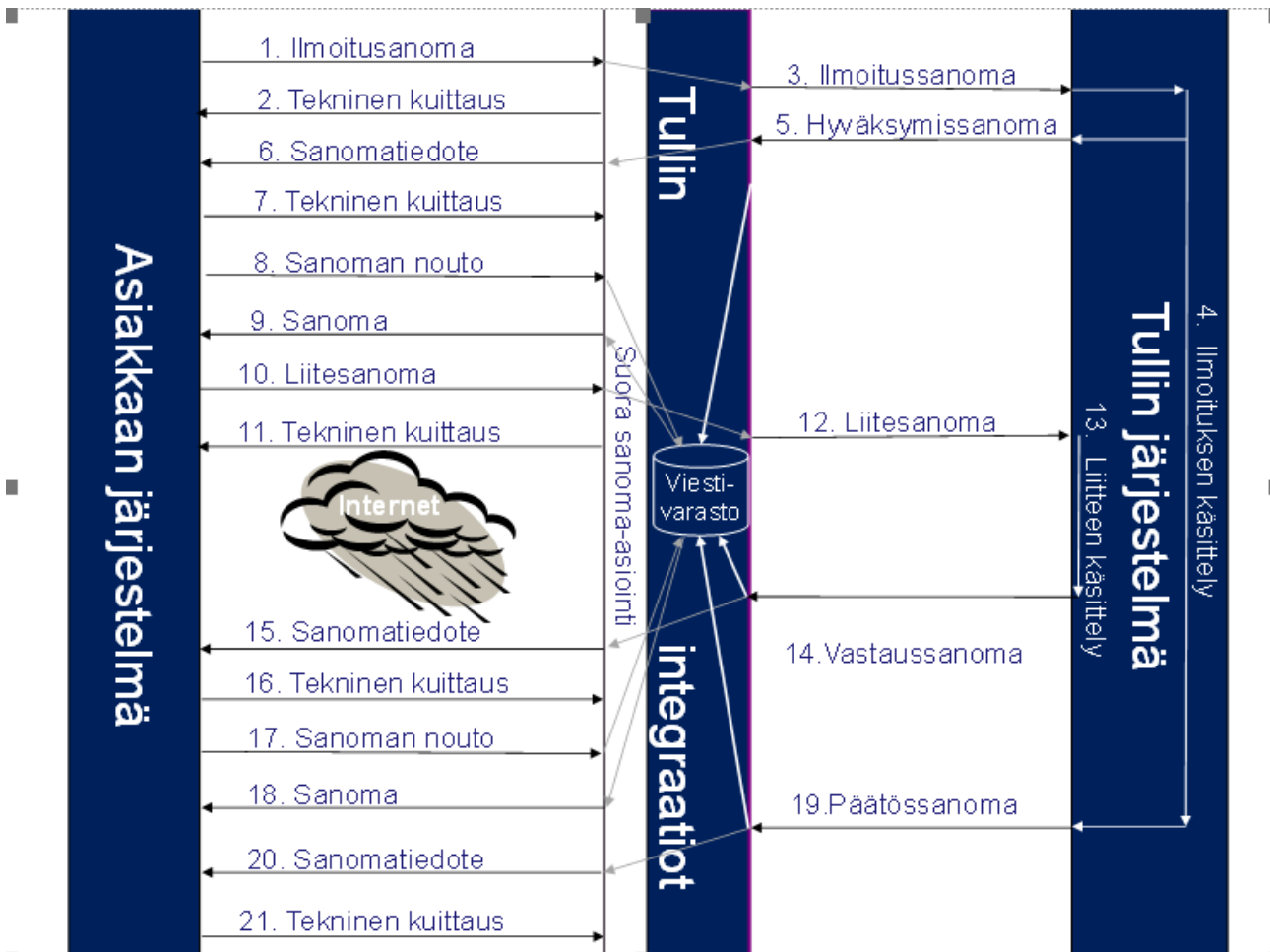
Kuva 5: Suoran sanoma-asiointin prosessi kun sanomatiedotepalvelu on käytössä

1. Asiakkaan tietojärjestelmä muodostaa ja välittää sanoman Tullin suoran sanoma-asiointin web service -palveluun.
2. Tulli tekee tietoturvatarkistuksia sisään saapuville palvelupyynnöille. Mikäli asiakkaan sanoma hyväksytään, Tullin integraatiokerros kuittaa asiakkaan sanoman teknisesti vastaanotetuksi. Tekninen kuittaus päättää asiakkaan palvelupyynnön.
3. Tullin integraatiokerros muuntaa sanoman kehystiedot Tullin sisäiseen muotoon ja reitittää sanoman asianomaiselle Tullin järjestelmälle.
4. Tullin järjestelmä käsittelee sanoman sisältämät tiedot, ja muodostaa vastaussanoman.
5. Tullin järjestelmä lähettää vastaussanoman Tullin integraationkerrokseen.
6. Tulli integraatiokerros ei välitä sanomaa asiakkaalle asti, vaan tallentaa sanoman viestivarastoon. Asiakkaan pitää itse noutaa hänelle osoitetut vastaussanomien viestivarastosta.
7. Suoran sanoma-asiointin web service -palvelu lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen uudesta sanomasta, joka odottaa noutamista. Asiakas saa tiedon uudesta noutamista odottavasta sanomasta kun sanoma on tallentunut. Edellytyksenä on, että asiakas toteuttaa palvelun sanomatiedotteen vastaanottamista varten.
8. Asiakas kuittaa sanomatiedotteen teknisesti vastaanotetuksi.
9. Asiakas noutaa yksittäisen sanoman viestivarastosta, sanoman id:tä käyttäen.
10. Asiakas saa vastauksena pyytämänsä sanoman.

HUOM! Häiriötilanteissa, esim. mikäli sanomatiedotteen vastaanottaminen ei onnistu, asiakas voi lähettää sanomalistauspyynnön (DownloadList) kuvan 4 mukaisesti kuten ennenkin.

3.1.4 Toiminnot ja prosessi kun käytetään liitetiedostojen sanomapalvelua

Liitetiedostojen sanomapalvelun avulla on mahdollista lähettää viennin, tuonnin ja tullivarastoinnin ilmoituksissa tarvittavia litteitä suoran sanoma-asiointin kautta. Tulli testaa tämän toiminallisuuden ainoastaan ohjelmistotalojen kanssa.

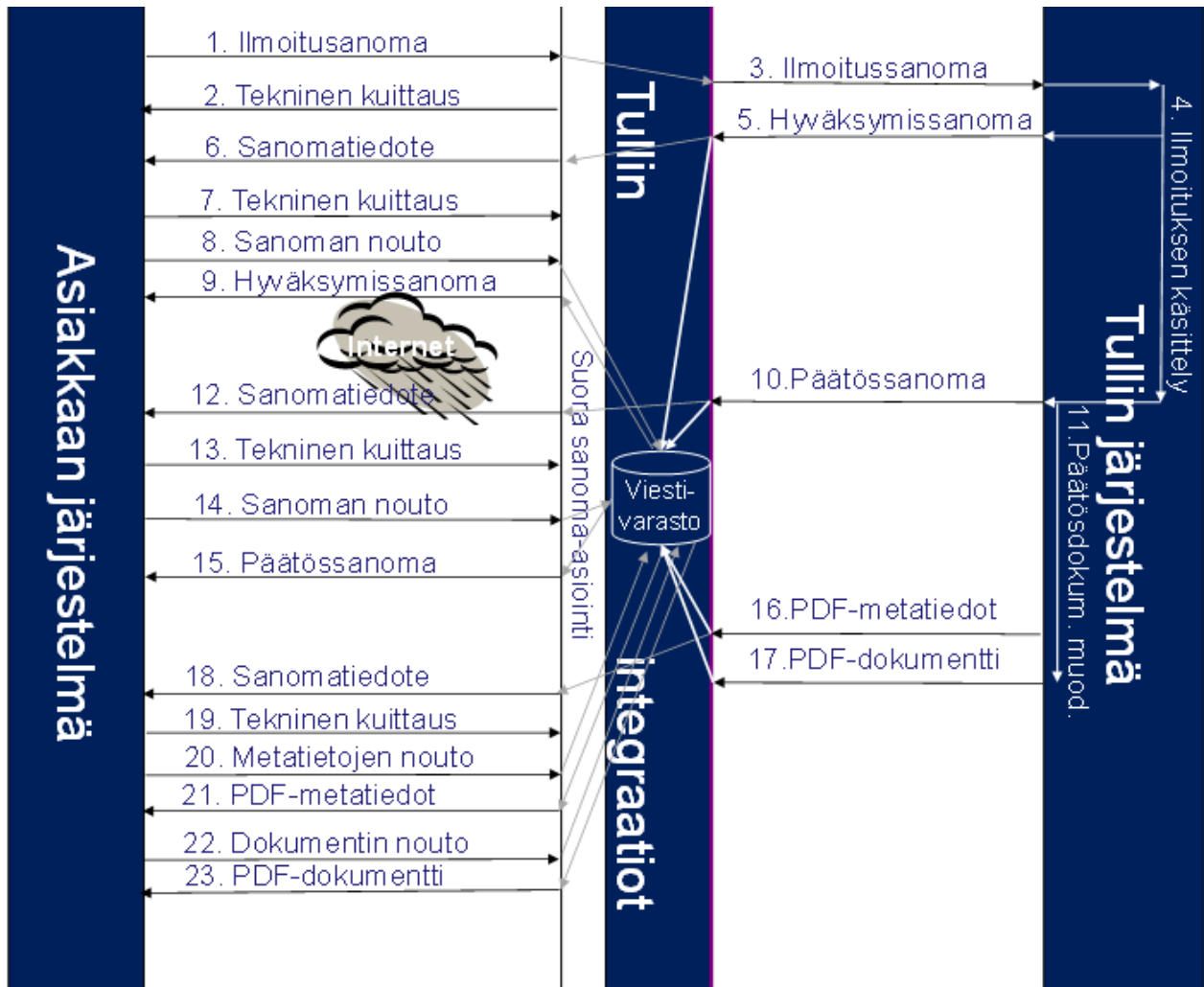
Kuva 6: Suoran sanoma-asiointin prosessi kun käytetään liitetiedostojen sanomapalvelua

1. Asiakkaan tietojärjestelmä muodostaa ja välittää ilmoitussanomien Tullin suoran sanoma-asiointin web service -palveluun.
2. Tulli tekee tietoturvatarkistuksia sisään saapuville ilmoitussanomille. Mikäli asiakkaan sanoma hyväksytään, Tullin integraatiokerros kuittaa asiakkaan sanoman teknisesti vastaanotetuksi. Tekninen kuittaus päättää asiakkaan palvelupyynnön.
3. Asiakkaan ilmoitussanoma siirretään integraatiokerroksesta asianomaiselle Tullin järjestelmälle käsiteltäväksi
4. Tullin järjestelmä aloittaa asiakkaan lähettämän ilmoituksen käsittelyn
5. Tarkistettuaan ilmoitussanomien Tullin järjestelmä muodostaa hyväksymis- tai hylkäässanomien ja siirtää sen integraatiokerroksen sanomavarastoon

6. Tullin integraatiokerros lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen noutamista odottavasta sanomasta
7. Asiakkaan järjestelmä lähettää teknisen kuittauksen sanomatiedotteeseen
8. Asiakkaan järjestelmä pyytää sanoman sanomavarastosta
9. Asiakas vastaanottaa pyytämänsä sanoman
10. Asiakas sai ilmoituksen teknisessä kuittauksessa Tullilta ilmoituksen yksilöllisen tallennustunnuksen. Vastaanotettuaan tullausilmoituksen hyväksymisanoman asiakas lähettää ilmoitukseen liittyviä liitteitä Tullille yksi kerrallaan viitaten alkuperäisen ilmoituksen tallennustunnukseen.
11. Tullin integraatiokerros vastaanottaa liitetiedoston sisältävän sanoman. Mikäli asiakkaan sanoma hyväksytään, Tullin integraatiokerros kuittaa asiakkaan sanoman teknisesti vastaanotetuksi. Tekninen kuittaus päättää asiakkaan palvelupyynnön.
12. Tullin integraatiokerros välittää liitetiedoston viitetietoineen Tullin järjestelmälle asiatarkestusta varten.
13. Tullin järjestelmä tarkistavaa liitetiedoston viitetietoineen. Liitetiedoston tarkistusten tuloksista muodostetaan vastaussanoma.
14. Vastaussanoma siirretään Tullin sanomaintegraatiokerroksen viestivarastoon.
15. Tullin integraatiokerros lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen noutamista odottavasta sanomasta
16. Asiakkaan järjestelmä lähettää teknisen kuittauksen sanomatiedotteeseen
17. Asiakkaan järjestelmä lähettää noutopyynnön liitetiedoston tarkistukseen liittyvästä vastaussanomasta
18. Asiakkaan järjestelmä vastaanottaa sanoman. Asiakkaan järjestelmän tulee tarkastaa vastaussanoma.
19. Liitetiedoston tarkistuksen jälkeen Tullin järjestelmä muodostaa ilmoitussanomaaan liittyvän päätösdokumentin ja siirtää sen integraatiokerroksen viestivarastoon
20. Tullin integraatiokerros lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen noutamista odottavasta sanomasta
21. Asiakkaan järjestelmä lähettää teknisen kuittauksen sanomatiedotteeseen

3.1.5 Toiminnot ja prosessi kun noudetaan dokumentteja Tullin uuden tulliselvitysjärjestelmän (UTU) sovelluksista

Vanhojen tulliselvitysjärjestelmien (Vienti, Tuonti (ITU-järjestelmä), Passitus, yleisilmoitusjärjestelmä AREX) muodostamat päätökset asiakas vastaanottaa sekä XML- että PDF-muotoisina samassa vastaussanomassa. Uuden tulliselvitysjärjestelmän (UTU) sovelluksien tuottamat XML- ja PDF-muotoiset päätökset asiakas noutaa Tullin sanomavarastosta erillisissä sanomissa. PDF-muotoisen päätöksen noutaminen on optionaalinen lisäominaisuus, niiden noutaminen ei ole pakollista.

Kuva 7: Suoran sanoma-asiointin päätösten noutoprosessi UTU-järjestelmän toimintojen osalta

1. Asiakkaan tietojärjestelmä muodostaa ja välittää ilmoitussanomaa Tullin suoran sanoma-asiointin web service -palveluun.

2. Tulli tekee tietoturvatarkistuksia sisään saapuville ilmoitussanomille. Jos asiakkaan sanoma hyväksytään, Tullin integraatiokerros kuittaa asiakkaan sanoman teknisesti vastaanotetuksi. Tekninen kuittaus päättää asiakkaan palvelupyynnön.
3. Asiakkaan ilmoitussanoma siirretään integraatiokerroksesta Tullin UTU-järjestelmälle käsiteltäväksi
4. Tullin tulliselvitysjärjestelmä aloittaa asiakkaan lähettämän ilmoituksen käsittelyn
5. Tarkistettuaan ilmoitussanomaa Tullin järjestelmä muodostaa hyväksymis- tai hylkäyssanomaa ja siirtää sen Tullin integraatiokerroksen sanomavarastoon
6. Tullin integraatiokerros lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen noutamista odottavasta sanomasta
7. Asiakkaan järjestelmä lähettää teknisen kuittauksen sanomatiedotteeseen
8. Asiakkaan järjestelmä pyytää sanoman sanomavarastosta
9. Asiakas vastaanottaa pyytämänsä sanoman
10. Tullin järjestelmä muodostaa asiakkaan lähettämän ilmoitussanomaa tietojen perusteella XML-muotoisen päätössanomaa ja toimittaa sen integraatiokerroksen sanomavarastoon
11. Tullin järjestelmä muodostaa XML-muotoista päätössanomaa vastaavan PDF-muotoisen päätösdokumentin.
12. Tullin integraatiokerros lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen noutamista odottavasta XML-muotoisesta päätössanomasta
13. Asiakkaan järjestelmä lähettää teknisen kuittauksen sanomatiedotteeseen
14. Asiakkaan järjestelmä pyytää sanoman sanomavarastosta
15. Asiakas vastaanottaa pyytämänsä sanoman
16. Tullin järjestelmä lähettää päätöksestä muodostetun PDF-dokumentin metatiedot integraatiokerroksen sanomavarastoon
17. Tullin järjestelmä lähettää PDF-muotoisen dokumentin integraatiokerroksen sanomavarastoon
18. Tullin integraatiokerros lähettää asiakkaalle sanomatiedotteen PDF-dokumentin metatietosanomasta
19. Asiakkaan järjestelmä lähettää teknisen kuittauksen sanomatiedotteeseen
20. Asiakkaan järjestelmä pyytää PDF-dokumentin metatiedot sisältävän sanoman (DmeDocumentInfoMessage) sanomavarastosta
21. Asiakas vastaanottaa pyytämänsä metatietosanomaa
22. Asiakkaan järjestelmä pyytää PDF-dokumentin sanomavarastosta
23. Asiakas vastaanottaa pyytämänsä päätösdokumentin

3.1.6 Toimijat ja roolit

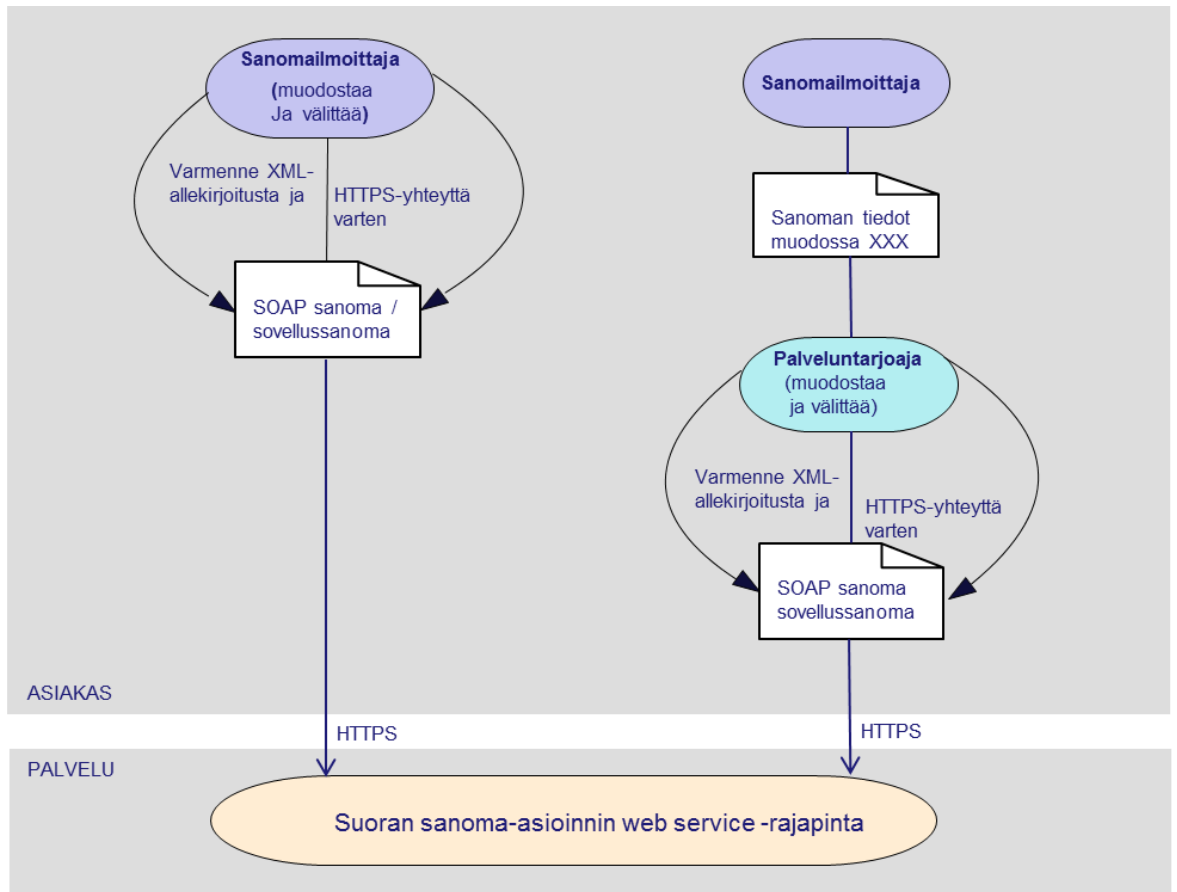
Tullin suoraan sanoma-asiointia voivat hyödyntää kaksi eri toimijaa: **sanomailmoittaja** ja mahdollinen sanomailmoittajan **palveluntarjoaja**.

- **Sanomailmoittaja** on osapuoli, jolla on velvollisuus antaa Tullille ilmoitus- tai vastaavia tietoja ja joka käyttää tähän sanomapohjaista asiointia. Sanomailmoittaja voi olla päämies, edustaja (esimerkiksi huolintaliike) tai muu.
Jos kyse on esimerkiksi tulli-ilmoittamisesta, Tullin päätökset kohdistuvat sanoma-ilmoittajaan. Jos sanomailmoittaja on edustaja, päätökset kohdistuvat myös sanomailmoittajan päämieheen.
Sanomailmoittaja voi hoitaa itse kaikki suoraan sanomailmoittamiseen liittyvät tekniset toimenpiteet ja muodostaa ja välittää itse tarvittavat sanomat. Sanomailmoittajan on myös mahdollista käyttää palveluntarjoajaa sanomien muodostamiseen ja välittämiseen.
- **Palveluntarjoaja** on osapuoli, joka voi ottaa hoitaakseen tiettyjä suoraan sanoma-asiointiin liittyviä teknisiä rooleja ja muodostaa ja välittää tarvittavat sanomat toisen yrityksen puolesta.

Tekniset roolit liittyvät sanomien muodostamiseen ja välittämiseen.

- Ilmoitukset tulee antaa XML-muotoisen sanoman muodossa. Suorassa sanoma-asioinnissa XML-sanoma upotetaan erityiseen kehyssanomaan, joka varustetaan sähköisellä XML -allekirjoituksella. Yritys, jonka tietojärjestelmä rakentaa sanomat Tullin edellyttämässä määrämudossa ja allekirjoittaa sanomat sähköisellä XML -allekirjoituksella, toimii **muodostajan** roolissa.
- Asiakkaan palvelupyynnöt välitetään Tulliin HTTPS -yhteyttä käyttäen, ja suoran sanoma-asioinnin web service -palvelun vaatimilla kuljetuskehyksillä varustettuna. Yritys, jonka tietojärjestelmä on internetin yli tietoliikenneyhteydessä Tullin suoran sanoma-asioinnin web service -palveluun, toimii **välittäjän** roolissa.
Roolit viittaavat toimijoihin puhtaasti teknisessä merkityksessä. Termeillä ei viitata esimerkiksi sanomien tietosisältöjen tarkoitamiin toimijoihin. Välittäjä ei siis tarkoita vaikkapa tavarantoimittajan tai kuljetuksen välittäjää.

Suorassa sanoma-asioinnissa tekniset roolit voivat jakautua sanomailmoittajan ja palveluntarjoajan välillä seuraavasti:

Kuva 8: Suoran sanoma-asiointi toimijat ja roolit

1. Sanomailmoittaja voi toimia yksin, ilman erityisiä palveluntarjoajia. (Kuvan vasemmanpuoleinen vaihtoehto.)

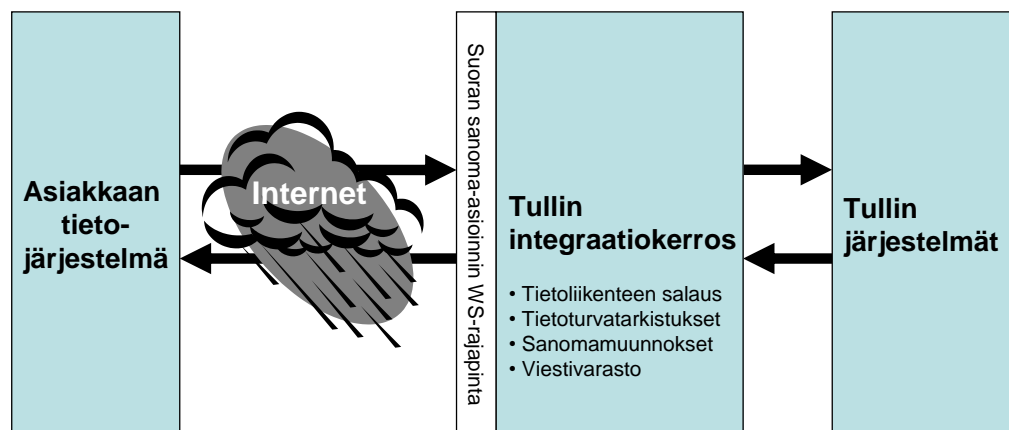
Tämä vaihtoehto kuvaa yksinkertaisinta tapaa käyttää suoran sanoma-asiointi web service -palvelua. Sanomailmoittajan ohjelmisto tekee kaikki työvaiheet:

- **Muodostaa** liiketoiminnallisen eli Tullin määrittelyjen mukaisen sovelluskohtaisen sanoman, allekirjoittaa sen ja sijoittaa allekirjoitetun sanoman ohjeiden mukaiseen tietoelementtiin.
 - Luo SOAP -sanoman, johon edellisessä vaiheessa luotu tietoelementti on laitettu.
 - **Välittää** SOAP -sanoman Tullin suoran sanoma-asiointi web service -palveluun, käyttäen HTTPS -protokollaa.
 - Sanomanvälitykseen kuuluu, että sanomailmoittaja noutaa sille osoitetut sanomat Tullin suoran sanoma-asiointi web service -palvelusta.
2. Vaihtoehtoisesti sanomailmoittaja voi antaa sanomien välittämisen ja toisen yrityksen niin sanotun palveluntarjoajan tehtäväksi (kuvan oikeanpuoleinen vaihtoehto).

- Tässä tapauksessa sanomailmoittaja ei tuota Tullin määritysten mukaista sovelluskohtaista sanomaa, vaan toimittaa sanomien muodostamiseen tarvittavan tietoaineiston eteenpäin palveluntarjoajalle omassa sisäisessä muodossaan. Tällöin sanomailmoittajan ohjelmisto ei myöskään voi XML-allekirjoittaa sanomaa sähköisesti.
- Palveluntarjoaja muuntaa sanomat oikeaan sähköiseen tietomuotoon, muodostaa (ja XML-allekirjoittaa) sanomailmoittajan liiketoiminnalliset sanomat sekä välittää ne Tullin suoran sanoma-asiointin web service -palveluun.
- Suorassa sanoma-asiointissa tekninen roolitus on oltava sama käytetystä järjestelmästä riippumatta. Ei siis ole mahdollista, että yritys käyttäisi esimerkiksi ELEX-järjestelmässä palveluntarjoajaa sanomien välittämiseen, mutta välittäisi AREX-järjestelmässä sanomansa itse. Asiakastestiympäristössä on mahdollista käyttää eri palveluntarjoajaa kuin tuotantoympäristössä.
- Lähettämisen lisäksi sanomanvälitykseen kuuluu, että palveluntarjoaja noutaa sanomailmoittajalle osoitetut sanomat Tullin suoran sanoma-asiointin web service -palvelusta.

3.1.7 Tietoturva ja palvelinvarmenteet

Suora sanoma-asiointi tapahtuu salatun HTTPS -yhteyden yli. Suoran sanoma-asiointin mahdollistava Tullin web service -palvelu on toteutettu erityisellä laitteistokokonaisuudella, joka toimii tietoturvaeristeenä internetin suuntaan (kuvassa Tullin integraatiokerros). Käytetyt salausalgoritmit ja salausavainten pituudet lisäävät tietoturvaa.

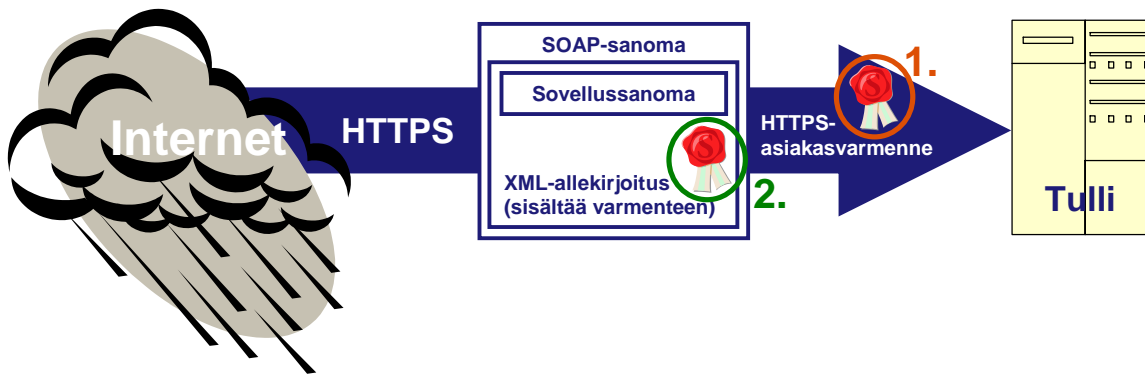

Kuva 9: Suoran sanoma-asiointin web service -palvelu

Tullin integraatiokerros tunnistaa suoran sanoma-asiointin toimijat palvelinvarmenteiden avulla.

1. Muodostaessaan HTTPS -tietoliikennedyhteyden suoran sanoma-asiointin web service -palveluun asiakas (välittäjä) tunnistautuu palvelinvarmenteella.
2. Sanomaa muodostettaessa sanoma allekirjoitetaan palvelinvarmenteella, joka tallentuu sovellussanomaa ympäröivään kehysanomaan. Tieto asiakkaasta (muodostaja) välittyy Tulliin.

Tullin kanssa asiointiin käytetään Digi- ja väestötietoviraston myöntämiä palvelinvarmenteita, jotka asiakkaan on itse hankittava. Palvelinvarmenteista on yksityiskohtaista tietoa teknisessä oppaassa.

Kuva 10: Toimijoiden tunnistus suorassa sanoma-asiointissa

Suoran sanoma-asiointin toimijat ja roolit on esitelty edellisessä osiossa. Edellä esitetyistä vaihtoehdoista seuraa:

- Jos sanomailmoittajan tietojärjestelmä muodostaa sekä välittää sanoman on käytössä vain yksi asiakkaan palvelinvarmenne. Palvelinvarmennetta käytetään sanoman muodostajan ja välittäjän tunnistamiseen sekä sähköisen allekirjoituksen tekemiseen. Vain sanomailmoittaja tarvitsee palvelinvarmenteen.
- Jos sanomailmoittaja toimittaa sanomien muodostamiseen tarvittavan tietoaineiston palveluntarjoajalle, joka muodostaa ja XML -allekirjoittaa sanomailmoittajan liiketoiminnalliset sanomat sekä välittää sanomat, niin yksi palvelinvarmenne riittää: Palveluntarjoaja tarvitsee yhden palvelinvarmenteen, sanomailmoittaja ei tarvitse lainkaan palvelinvarmennetta.

3.1.8 Mitä suora sanoma-asiointi edellyttää asiakkaalta

Suoran sanoma-asiointin käyttö edellyttää asiakkaalta

- Hyväksytysti suoritettua ilmoituskohtaista asiakastestausta.
- Tullin lupaa sanoma-asiointiin.
- Tietoliikenneyhteyden (internet-yhteys) sanomien välittämiseen.
- Digi- ja väestötietoviraston palvelinvarmenteen hankkimista sanoman muodostamiseen ja välittämiseen.
- Ohjelmiston, jolla asiakas muodostaa oikeanlaisen sovellus- ja kehysosan ja on tietoliikenneyhteydessä Tullin suoran sanoma-asiointin web service -palveluun.

Asiakas voi niin halutessaan käyttää palveluntarjoajaa sanomien muodostamiseen ja välittämiseen. Tulli ei vastaa sanomailmoittajan mahdollisesti valitseman palveluntarjoajan palvelun laadusta. Asiakkaan on huolehdittava, että palvelutaso on riittävällä tarkkuudella kuvattu sopimuksessa, jonka se solmii palveluntarjoajan kanssa.

Suoran sanoma-asiointin käyttö ei edellytä, että Tullin asiakas (sanomailmoittaja) käyttää palveluntarjoajaa.

Jos asiakas käyttää jo operaattorivälitteistä sanomavälitystä ja haluaa siirtyä suoraan sanoma-asiointiin, käytössä oleviin tietojärjestelmiin pitää tehdä muutoksia. Muutokset ovat tarpeen, jotta asiakkaan tietojärjestelmät muodostavat sovellussanoman ympärille oikeanlaisen kehysosan. Itse sovellussanoma pysyy muuttumattomana.

Suoran sanoma-asiointin web service -palvelun yksityiskohtaisemmat tekniset tiedot löytyvät teknisestä oppaasta.

3.2 Operaattorivälitteinen sanoma-asiointi

Operaattorivälitteinen sanoma-asiointi päättyy kokonaan 2021 loppuun mennessä viennin, passituksen, saapumisen, poistumisen, tuonnin, EU:n sisäkaupan (Intrastat) ilmoituksissa. Sisäkaupan ja tullauksen järjestelmiin ei oteta enää uusia asiakkaita operaattorivälitteiseen sanoma-asiointiin. Uudessa tulliselvitysjärjestelmässä (UTU) on käytössä ainoastaan suora sanoma-asiointi.

3.2.1 Tietoliikenne operaattoreiden rooli sanoma-asiointissa

Tulli käyttää sanomaliikennöintiin valtuuttamiensa operaattoriyritysten tarjoamia luotettuja tietoliikenneyhteyksiä. Tietoliikenneoperaattoreina voivat toimia vain Tullin erikseen hyväksymät yritykset, joiden toimialaan kuuluu sanomasiirto- ja muunnospalvelut. Tullin hyväksymien operaattoreiden yhteystiedot ovat liitteessä I.

Operaattori vastaa siitä, että sen kautta kulkeva tietoliikenne on luotettavaa sekä tietoturvaltaan että saataavuudeltaan. Operaattorin tehtävänä on tunnistaa asiakas ja tarkistaa, että asiakkaalla on lupa sanomaliikenteeseen Tullin kanssa.

Tulli ei vastaa operaattorin tarjoaman palvelun laadusta. Asiakkaan on huolehdittava, että palvelutaso on riittävällä tarkkuudella kuvattu sopimuksessa, jonka se solmii operaattorin kanssa.

3.3 Asiakkaan ohjelmistot

Yritys tarvitsee sanoma-asiointia varten ilmoituskohtaisen ohjelmiston. Ohjelmistolla asiakas muodostaa ja lähettää Tulliin toimitettavia sanomia, sekä ottaa vastaan Tullin lähettämiä sanomia.

3.3.1 Tulliselvityksen ohjelmistotalot

Tulli ei toimita tarvittavia ohjelmistoja, vaan yritys voi tiedustella niitä omalta ohjelmistotoimittajaltaan. Tietoja ohjelmistotaloista, jotka tarjoavat tull ilmoittamiseen tarvittavia ohjelmistoja suoraan sanoma-asiointiin löytyy osoitteesta:

[Suoran sanoma-asiointin palveluja tarjoavat ohjelmistotalot](#)

4 Sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeutuminen

4.1 Yleistä sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeutumisesta

Sanoma-asiointi yrityksen ja Tullin välillä on luvanvaraista.

Sanoma-asioinnin asiakkuutta täytyy hakea ja suorittaa asiakastestaus hyväksytysti jokaisen Tullin järjestelmän osalta.

Yrityksen on syytä varautua, että asiakastestausta ei ole mahdollista aloittaa Tullin asiakastestaajan kanssa, tai sanoma-asioinnin testauspalvelussa heti hakemuksen lähettämisen jälkeen. Testausaika määritellään sen mukaan mihin järjestelmään/järjestelmiin testaus on tarkoitus tehdä. Ajan määrittelyyn vaikuttaa esimerkiksi se, onko useita yrityksiä hakeutunut testauksiin samanaikaisesti, sekä testauksen laajuus.

Tulli edellyttää asiakkaaksi haluavalta yritykseltä asianomaisen menettelyn ja tulliasioinnin osaamista, jotta sanomaliikenne sujuu ongelmitta.

Yritykselle järjestetään yritysneuvonta ennen asiakastestauksia.

Asiakkaana toimiva yritys on vastuussa siitä, että sen Tullille sanomia lähettävä henkilöstö hallitsee sanomien lähettämisen ja seurannan laaja-alaisesti testauksen aikana ja tuotannossa.

Sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeudutaan:

- Tullin nettiasiointipalveluista löytyvällä palvelulla ”Sanoma-asioinnin luvan hakeminen”. Palvelun käyttö edellyttää tunnistautumista.
Palvelulla on mahdollista hakea suoran sanoma-asioinnin asiakkaaksi (UTU –järjestelmä):
 - Tullivarastointiin
 - Tuontiin
 - Saapumisen esittämisilmoitukseen
- Lomakkeella ” Hakemus sanoma-asiointiin Tullissa” nro 943s. Hakemus ja täyttöohje löytyvät Tullin internetsivuilta.
Hakemuksella on mahdollista hakea suoran sanoma-asioinnin asiakkaaksi:
 - ITU –tuontijärjestelmään (kun käytetään tuonti-ilmoituksia, joita ei vielä voida antaa uuteen tulliselvitysjärjestelmään)
 - ELEX -vientijärjestelmään
 - Passitusjärjestelmään
 - AREX- yleisilmoitusjärjestelmään
 - EMCS valmisteverojärjestelmään
 - ALA Ahvenanmaan verorajajärjestelmään
 - Intrastat sisäkaupan tilastoilmoitusjärjestelmään

Autoverotuksen sanomaliikenteen asiakkaaksi haluava hakeutuu rekisteröidyksi asiakkaaksi, josta on lisätietoa osoitteessa:

[Tietoa autoverotuksen rekisteröidyksi asiakkaaksi hakeutumisesta](#)

Sanoma-asioinnin asiakkuuden edellytykset ovat menettely ja järjestelmäkohtaisia. Esimerkiksi tuonnin sanoma-asiakkuus edellyttää maksunlykkäyslupaa ja viennin sanomailmoittaminen edellyttää Tullin rekisteröityä vientiasiakkuutta.

Suoraan sanoma-asiointiin liittyvät lisätiedot

Suorassa sanoma-asioinnissa sekä sanomailmoittajan, että palveluntarjoajan on haettava lupaa Tullin sanoma-asiointiin.

Suoran sanoma-asioinnin hakemuksessa hakijan tulee ilmoittaa aikooko ottaa käyttöön suoran sanoma-asioinnin sanomatiedotepalvelun.

Ohjelmistotalojen on mahdollista toteuttaa käyttämäänsä suoran sanoma-asioinnin ohjelmistoon liitetiedostojen sanomapalvelu, jonka avulla on mahdollista lähettää viennin, ja tuonnin ja tullivarastoinnin ilmoituksissa tarvittavia liitteitä suoran sanoma-asioinnin kautta. Tulli testaa tämän toiminallisuuden ainoastaan ohjelmistotalojen kanssa.

4.2 Sanoma-asioinnin lupapäätökset

Tullin sanoma-asiointia varten tarvittavat lupapäätökset ovat järjestelmäkohtaisia.

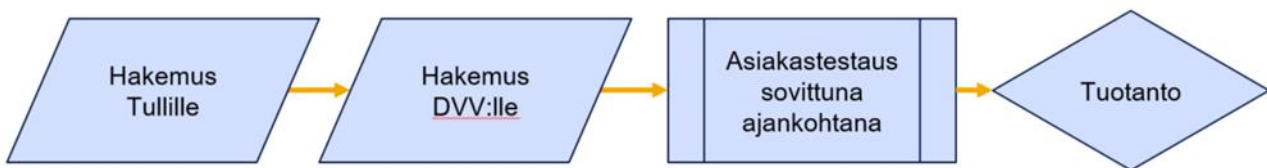
Lupa mahdollistaa, että luvanhaltijaa koskevia ilmoituksia (tai vastaavia) voidaan antaa sähköisesti Tullin määritysten mukaisina sanomina.

Suora sanoma-asiointi:

Palveluntarjoajan lupa ei ole sidottu yksittäiseen Tullin järjestelmään, vaan suoran sanoma-asioinnin web service -palvelun käyttöön.

Lupahakemusten käsittelyssä sanomailmoittajan ja mahdollisen palveluntarjoajan hakemukset kytketään yhteen siten, että palveluntarjoajan on teknisesti mahdollista välittää sanomia sanomailmoittajan puolesta.

Sekä sanomailmoittaja että palveluntarjoaja sitoutuvat noudattamaan lupahakemuslomakkeissa mainittuja lupaehtoja. Tulli ei vastaa sanomailmoittajan valitseman palveluntarjoajan toiminnasta. Palveluntarjoajan käyttäminen ei myöskään vaikuta sanomailmoittajan vastuisiin suhteisiin Tulliin.

Kuva 11: Suoran sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeutumisen prosessi

Asiakkaan on ensin lähetettävä sanoma-asioinnin hakemus Tulliin ja vasta sen jälkeen haettava DVV:n palvelinvarmennetta.

5 Testaus

Sanoma-asiakkaan on testattava ohjelmistonsa toimivuus ja että se tuottaa määrittelyjen mukaisia sanomia. Myös tietoliikenneyhteydet testataan Tullin kanssa. Tulli suosittelee, että sanomaliikenteen testaukset tehdään uudelleen myös, jos asiakkaan järjestelmiin tehdään muutoksia hyväksytyt testauksen jälkeen.

Testauksen tavoitteena on, että yritys lähettää mahdollisimman virheettömiä sanomia tuotantovaiheeseen siirryttyään. Testauksen aikana yritys lähettää erisisältöisiä ilmoitussanomiamia (esimerkiksi täydellinen, korjattu, selvitys), joihin Tulli vastaa sanomilla (hyväksyminen, virhe, lisäselvityspyyntö jne.). Yritys vastaa vastaussanomiiin niiden edellyttämällä tavalla, esimerkiksi korjaa virheen tai lähettää lisäselvityksen.

5.1 Testauksen osapuolet

Sanoma-asiakkaan testaus suoritetaan yrityskohtaisesti. Erillisiä toimipistekohtaisia testauksia ei tehdä. Testaus tehdään myös tietojärjestelmäkohtaisesti, jos yrityksen eri toimipisteissä on käytössä useita tietojärjestelmiä. Jos kyseessä on yrityskonserni, jonka yrityksillä on eri Y-tunnukset, testaukset suoritetaan kullekin Y-tunnukselle erikseen. Jos yksi yrityksistä lähettää sanomia kaikkien konsernin yritysten puolesta, vain sen on suoritettava testaus.

Yrityksessä testauksen yhteyshenkilö on sanoma-asioinnin hakemuksessa ilmoitettu sanoma-asioinnin yhteyshenkilö, ellei muuta ole sovittu. Ohjelmistotalon edustaja voi avustaa yritystä testauksessa, mutta testauksesta vastaa aina sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeutuva yritys.

5.1.1 Suoran sanoma-asioinnin toimijat

Suorassa sanoma-asioinnissa jokaisen sanomailmoittajan on käytävä läpi Tullin asiakastestaus. Testaus suoritetaan asiakaskohtaisesti riippumatta siitä, onko sanomailmoittajan mahdollisesti käyttämällä palveluntarjoajalla muita, jo tuotannossa olevia sanomailmoittajia.

Palveluntarjoajan on testattava suoran sanoma-asioinnin ratkaisu ja siihen liittyvät toiminnallisuudet, sekä ohjelmistonsa ilmoituskohtaisesti Tullin kanssa, kuten myös palveluntarjoajan ohjelmistoa käyttävien sanomailmoittajina toimivien asiakkaiden. Tullin uudessa tulliselvitysjärjestelmässä (UTU) vain palveluntarjoajat testavat ohjelmistonsa, heidän asiakkaidensa ei tarvitse tehdä asiakastestauksia.

5.1.2 Tekninen lähettäjä sanoma-asioinnissa

Sanoma-asioinnissa yritys voi käyttää sanomien lähettämiseen teknistä lähettäjä. Tullin hyväksymä sanoman lähettäjä voi toimia teknisenä lähettäjänä eli muuntaa ja lähettää yrityksen ilmoitussanomiamia Tulliin. Tekninen lähettäjä ei saa tehdä mitään muutoksia sanomien asiasisältöön. Tulli lähettää vastaussanomiat aina tekniselle lähettäjälle, jolla on velvollisuus toimittaa ne edelleen toimijalle, jonka puolesta ilmoitus on lähetetty. Teknisenä lähettäjänä toimiminen edellyttää aina Tullin myöntämää lupaa ja asianmukaista testausta Tullin kanssa. Teknisen lähettäjän käyttäminen on toistaiseksi mahdollista vain tuonnin, viennin ja yleisilmoitusten sanomilla.

Uudessa tulliselvitysjärjestelmässä (UTU) ei käytetä erillistä teknistä lähettäjä. UTU-järjestelmässä käytetään suoran sanoma-asioinnin sanomailmoittajan ja palveluntarjoajan rooleja.

5.2 Testauksesta sopiminen ja yritysneuvonta

Kun Tulli on käsitellyt sanoma-asioinnin asiakkaaksi hakeutuvan yrityksen hakemuksen, Tullin asiakastestauksen yhteyshenkilö ottaa yhteyttä hakemuksessa mainittuun yrityksen yhteyshenkilöön testausaikojen ja yhteyksien avaamispäivämäärän sopimista varten.

Ennen testauksen alkua järjestetään yksi maksuton neuvontakäynti. Tullin yritysneuvoja ottaa yritykseen yhteyttä ja sopii neuvonta-ajan. Yritysneuvonta voi tapahtua puhelimitse, sähköpostitse tai henkilökohtaisena tapaamisena yrityksen tai Tullin tiloissa. Neuvontatapaamisessa käydään läpi:

- sanomaliikenteen kulku: mitkä sanomat yrityksen on pystyttävä lähettämään ja vastaanottamaan
- sanomien tietosisältö: mitkä seikat yrityksen on otettava huomioon sähköisiä ilmoituksia täyttäessään ja sanomia laatiessaan
- teknisen testauksen materiaali: Tullin laatimat testauksessa käytettävät ilmoitukset, niistä muodostettavat sanomat sekä saapuvat vastaussanomamat
- tarvittaessa yrityksen yksilöivät sarjanumero ja kontrollointitunnus, joita yritys käyttää testauksessa ja tuotannossa
- yrityksen omat kysymykset

On toivottavaa, että yritysneuvontatapaamiseen osallistuvat yrityksestä sekä ilmoittamisen että sanomaliikenteen asiantuntija. Yritysneuvonta on maksutonta.

5.3 Testauksen vaiheet

Testauksessa on menettelystä riippuen yksi tai kaksi osaa.

UTU- järjestelmä, tullivarastointi

1. Tekninen testaus, osin sanoma-asioinnin testauspalvelussa

UTU- järjestelmä, tuonti

1. Tekninen testaus, osin sanoma-asioinnin testauspalvelussa

UTU- järjestelmä, saapumisen esittämisilmoitus

1. Tekninen testaus

AREX-yleisilmoitusjärjestelmä

1. Tekninen testaus
2. Rinnakkaistestaus

ITU-tuontijärjestelmä

1. Tekninen testaus
2. Omalla ilmoitusmateriaalilla testaus (siirtyminen operaattorivälitteisestä suoraan sanoma-asiointiin)
3. Liitetiedostojen sanomapalvelun testaus sanoma-asioinnin testauspalvelussa (Ohjelmistotalot)

NCTS-passitusjärjestelmä

1. Tekninen testaus
2. Käyttöönottotestaus
3. Omalla ilmoitusmateriaalilla testaus (siirtyminen operaattorivälitteisestä suoraan sanoma-asiointiin)

ELEX-vientijärjestelmä

1. Testaus sanoma-asioinnin testauspalvelussa
2. Liitetiedostojen sanomapalvelun testaus sanoma-asioinnin testauspalvelussa (Ohjelmistotalot)
3. Oikaisu- ja mitätöintisanoman testaus yrityksen omalla ilmoitusmateriaalilla

ELEX-vientijärjestelmä, saapuminen poistumispaikalle sanoma

1. Tekninen testaus

Intrastat-sisäkaupan tilastointijärjestelmä

1. Testaus asiakkaan omalla materiaalilla

Sanoma-asioinnin testauspalvelussa testitapausten suorittamista ohjaa testiautomaatiosovellus. Testitapaukset ovat Tullin laatimia ja yritys suorittaa ne itsenäisesti.

Tekninen ja rinnakkaistestaus, sekä omalla materiaalilla tehtävä testaus suoritetaan Tullin asiakastestajaan kanssa. Yhteydenpito tapahtuu pääasiassa sähköpostitse.

Yleinen testauksen aikataulu määritellään erikseen kunkin Tullin järjestelmän tilanteen mukaisesti. Testausmateriaali on järjestelmäkohtaista.

5.3.1 Tekninen yhteyden testaus suorassa sanoma-asioinnissa

Teknisellä yhteyden testauksella varmistetaan, että yrityksen ohjelmisto on yhteensopiva Tullin suoran sanoma-asioinnin web service -palvelun kanssa. Koska web service toimii kuljetuserroksena suoran sanoma-asioinnin kautta Tulliin lähetettävälle ilmoituksille, yhteyden tekninen toimivuus varmistetaan ennen järjestelmäkohtaisilla sanomilla tehtävää testausta. Tämä testaus tehdään aina ennen varsinaisen asiakastestauksen alkamista.

Yhteyden testaus on pakollista paitsi, jos yritys jo käyttää suoraa sanoma-asiointia johonkin Tullin järjestelmään tai käyttää sellaista välittäjää, joka on jo aiemmin tehnyt teknisen yhteyden testauksen.

Suoran sanoma-asioinnin tekninen yhteydentestaus koostuu kolmesta testitapauksesta (neljästä, jos asiakas ottaa käyttöönsä sanomatiedotepalvelun). Yhteys toimii, jos suoran sanoma-asioinnin web service -palvelu kuittaa asiakkaan sanoman vastaanotetuksi. Lisäksi asiakkaan tulee pystyä noutamaan vastaussanoma Tullin viestivarastosta. Vastaussanomien asiasisällöllä (hyväksyntä, hylkäys, jne.) ei ole merkitystä tietoliikenneyhteyden testauksen kannalta.

Yrityksen, jolla on jo käytössään suora sanoma-asiointi ja joka haluaa ottaa käyttöön sanomatiedotepalvelun, on toimitettava muutoshakemus ja testattava sanomatiedotepalvelu ennen sen käyttöönottoa.

5.3.2 Testaus sanoma-asioinnin testauspalvelulla

Suoran sanoma-asioinnin asiakkaiden on mahdollista tehdä asiakastestaukset osin testiautomaatiosovelluksella, jolloin he voivat testata itsenäisesti ajasta tai paikasta riippumatta. Asiakkaat pystyvät testaamaan omien järjestelmiensä toimintaa Tullin rajapintaa vasten ja varmentamaan, että heidän järjestelmänsä osaavat tuottaa Tullille lähetettävät sanomat oikein ja käsitellä Tullin vastaussanomia.

Testauspalvelu suorittaa automaattisesti ne toimenpiteet, jotka asiakastestaaaja tekee manuaalisesti teknisessä testauksessa (toimenpiteet on kerrottu tämän oppaan luvussa 5.3.3). Tullin asiakastestaaaja tukee sovittuna testausajankohtana ongelmatilanteissa virka-aikana.

Testauspalvelusta löytyvät ilmoituksiin liittyvät testitapaukset omina ryhminään. Tullin asiakastestaaja merkitsee testauspalveluun testitapaukset, jotka yrityksen on testattava, sekä testausajan, jonka aikana testaus on suoritettava hyväksytysti. Jokainen testitapaus sisältää ohjeet ilmoitettavista tiedoista sekä toimenpiteistä, mitkä yrityksen on tehtävä.

Kun yritys on vahvistanut testauspalveluun suorittaneensa kaikki testitapaukset, tullin asiakastestaaja hyväksyy testauspalvelusta yrityksen suorittaman testauksen ja vahvistaa testausraportin, jolloin yrityksen testaus on hyväksytty.

Testauspalvelun käyttö edellyttää tunnistautumista, sekä Tullin suoran sanoma-asioinnin lupahakemusta.

Testauspalvelun käyttöohje löytyy tull.fi sivuilta osoitteesta: [Sanoma-asioinnin testauspalvelu](#)

5.3.3 Tekninen testaus

Teknisessä testauksessa Tullin asiakastestaaja varmistaa, että tietoliikenneyhteydet toimivat ja että yrityksen lähettämät sanomat ovat Tullin sanomakuvausten mukaisia.

Testauksessa käytetään Tullin laatimaa testimateriaalia. Testattavien tapausten määrä riippuu yrityksen toimialasta ja tapahtumien luonteesta. Testitapaukset sovitaan testausajan sopimisen yhteydessä Tullin asiakastestaajan kanssa.

Aloittaessaan testauksen, yritys lähettää sanoman Tullin järjestelmään ja ilmoittaa lähetyksestä sähköpostitse Tullin asiakastestaajalle.

Tullin asiakastestaaja tutkii sanoman kulun Tullin käyttämässä tietoliikenneverkossa. Asiakastestaaja ilmoittaa yritykselle, jos sanoma ei ole tullut perille ja ongelma on yrityksen ja tämän operaattorin välillä. Tämän jälkeen yritys tai tämän käyttämä operaattori korjaa ongelman.

Kun sanoma on saapunut Tullin järjestelmään, Tullin järjestelmä tarkastaa, että ilmoitussanoma vastaa rakenteeltaan sanomakuvausta. Jos rakenteessa on virheitä, järjestelmä ilmoittaa niistä yritykselle. Yrityksen tai tämän käyttämän ohjelmistotalon on korjattava virheet sovelluksessa.

Kun sanoman rakenne on virheetön, Tullin asiakastestaaja tarkastaa sanoman sisällön. Jos sanoma on virheellinen, asiakastestaaja ilmoittaa siitä yritykselle, joka korjaa virheet ja lähettää korjatun sanoman uudestaan.

Näin käydään läpi kaikki testitapaussanomamat yksi kerrallaan.

Kun kaikki testitapaussanomamat on suoritettu hyväksytysti, asiakastestaaja lähettää sähköposti-ilmoituksen teknisen testauksen hyväksymisestä.

5.3.4 Rinnakkaistestaus

Rinnakkaistestauksessa varmistetaan, että yrityksen työntekijät osaavat ilmoittaa ilmoitussanomalla tarvittavat tiedot oikein. Testausmateriaalina käytetään hakijan aikaisemmin antamia ilmoituksia ja tarvittaessa menetteilykohtaisia liiteasiakirjoja. Yritys toimittaa numeroidut testitapaukset Tullin asiakastestaajalle ennen testausten aloittamista.

Rinnakkaistestiä aloitettaessa yritys lähettää sanoman ja ilmoittaa lähetyksestä sähköpostitse asiakastestaajalle.

Tullin asiakastestaaja vertaa sanoman sisältöä saamansa numeroidun testitapauksen sisältöön. Jos sanoma on virheellisesti täytetty, asiakastestaaja ilmoittaa siitä yritykselle, joka korjaa virheet ja lähettää sanoman uudestaan korjattuna.

Näin käydään läpi kaikki testitapaussanomien yksi kerrallaan. Kun yritys on lähettänyt kaikki sanomat hyväksytysti, asiakastestaaja lähettää sähköposti-ilmoituksen rinnakkaistestauksen hyväksymisestä. Asiakastestaaja sopii yrityksen kanssa myös tuotannon aloituspäivän.

On toivottavaa, että rinnakkaistestaukseen osallistuu mahdollisimman moni niistä yrityksen työntekijöistä, jotka tuotantovaiheessa tulevat tekemään ilmoituksia sanomilla.

Rinnakkaistestaukseen osallistuvien työntekijöiden nimet ilmoitetaan joko ”Hakemus sanoma-asiointiin Tullissa” hakemuksen lisätietoa kohdassa, tai myöhemmin asiakastestaajalle.

Testausta ja tuotantovaihetta koskevat tekniset tiedot on kuvattu tarkemmin teknisessä oppaassa. Tarkemmat järjestelmäkohtaiset testausohjeet on julkaistu tullin www-sivuilla.

5.3.5 Testaus omalla materiaalilla

Yritys voi valita käyttääkö testauksessa Tullin teknisiä testitapauksia vai omaa ilmoitusmateriaaliaan. Jos yritys valitsee omalla materiaalilla testauksen, erillistä menettelyosaamista varmistavaa rinnakkaistestausta ei tarvita.

Omalla materiaalilla testattaessa yritys valitsee Tullin asiakastestaajan kanssa sovitun määrän omaa jo tuotantoympäristössä tehtyä tullausta, jotka yritys lähettää XML-muotoisena asiakastestiympäristöön. Testitapausten tulee kattaa testauksen tekniset vaatimukset. Yrityksen on huolehdittava, että omalla materiaalilla testattaessa materiaalin tietosisältö kattaa yrityksen normaalin tuotekatteen ja menettelyt sekä säännöllisesti esiintyvät poikkeustilanteet.

Omalla materiaalilla tehtävä testaus on mahdollista viennin ELEX -järjestelmässä. Tuonin ITU -järjestelmässä ja passitusjärjestelmässä testaus on mahdollinen ns. vanhalle sanomaliikenteen asiakkaalle vain silloin kun yritys siirtyy operaattorivälitteisestä sanoma-asioinnista suoraan sanoma-asiointiin.

6 Tuotantoon siirto

6.1 Sanomaliikenteen aloittaminen

Kun testaus on hyväksytysti suoritettu, Tulli lähettää yritykselle lupapäätöksen ja siihen liitetyn testausraportin, jossa kerrotaan testauksen vaiheet ja testauksen aikana ilmenneet ongelmat. Päätöksessä ilmoitetaan tuotannon aloittamisaika. Yritys voi aloittaa sanomien lähettämisen päätöksessä mainittuna ajankohtana. Yritys sopii Tullin asiakastestaajan kanssa ensimmäisen ilmoitussanomien lähettämisaikojen. Sähköisen palvelukeskuksen tullauskäsittelijä voi pyytää yritystä toimittamaan kopiot tullin ilmoituksesta ja siihen liittyvistä asiakirjoista sanomien lähettämisen tuotantovaiheen alussa.

6.2 Sanomien seuranta, kuittaukset ja lokin ylläpito

Vastuu sanomien saapumisesta Tulliin määräajassa on asiakkaalla. Sanoma-asiakkaan on huolehdittava sanomien seurannasta ja kulusta eli huolehdittava, että kaikkiin lähetettyihin sanomiin saadaan vastaus. Tullin vastausaanomien on vastattava pyydetyllä tavalla, esimerkiksi, jos Tulli lähettää vastaussanomana virhesanomien, on siihen vastattava korjatulla sanomalla.

Suorassa sanoma-asioinnissa täysi vastuu säilyy sanoma-asiakkaalla myös siinä tapauksessa, että asiakas on päättänyt käyttää palveluntarjoajaa sanomien välittämiseen tai sanomien muodostamiseen ja välittämiseen.

Autoverotuksessa Tulli ei lähetä asiakkaalle kuittauksena erillistä lähetyskertakohtaista kontrollisanomaa. Sanomien lähettäjä saa vastaussanomien, joka on joko hylkäys-, virhe-, keskeytys- tai päätössanoma.

Tullin käyttämään palvelimeen asti tulleista tull ilmoitussanomista lähetetään osassa Tullin järjestelmiä positiivinen tai negatiivinen kontrollisanoma. Positiivisen kontrollisanoman saamisen jälkeen asiakkaan tulee odottaa Tullin lähettämää sovellustason sanomaa. Intrastat -järjestelmä ei lähetä hyväksymissanomaa. Ainoastaan virhesanoma lähetetään, jos ilmoituksessa on vakava virhe.

Lähetyskertaa ei saa automaattisesti lähettää uudelleen, vaan lähetyskerran tila on varmistettava ensin omalta palveluverkolta ennen uudelleen lähettämistä seuraavissa tapauksissa:

- tietojen lähettäjä saa negatiivisen kontrollisanoman
- kontrollisanoma jää kokonaan tulematta
- positiivisen kontrollisanoman jälkeen ei saada Tullin hyväksymis-/hylkäyssanomaa aikana, johon on laskettu Tullin erikseen ilmoittama käsittelyaika ja käytettyjen verkkojen ilmoittamat maksimikäsitte-lyajat

Asiakkaalla on ensisijaisesti näyttövastuu:

- jos tullin ja asiakkaan tietojärjestelmissä olevat tiedot poikkeavat
- jos ilmoitus on saapunut Tullin tietojärjestelmään myöhässä, vaikka asiakas on lähettänyt sen riittävän ajoissa. Näyttöön voidaan käyttää lokijärjestelmää. Jos on kyse sisällön muuttumattomuuden todistamisesta, niin lokin on sisällettävä koko lähetetty sanoma siten, että se on vaikeuksitta luettavissa. Loki, josta käy ilmi lähettäjä, vastaanottaja, lähetyskerran tunnus ja lähetysaika, riittää lähetysajan todistamiseen. Sisäkaupan tilastoinnissa (Intrastat) on lisäksi oltava lähetyskertaan sisältyvät tilastonumerot. Asiakkaan esittämä näyttö lokista ei kuitenkaan estä tulliviranomaisia määräämästä hallinnollisia seuraamuksia tai ryhtymästä muihin toimenpiteisiin, jos sanoman viive tai virheellisyys antaa tällaiseen aiheita.

Asiakkaan tulee arkistoida lähettämänsä sanomat kuten kyseisen menettelyn vastaavat paperiset asiakirjat.

6.3 Ongelmatilanteet

Sanomaliikenteeseen liittyvissä ongelmatilanteissa yrityksen kannattaa aloittaa ongelmien selvittäminen ottamalla yhteyttä omaan tietotekniseen tukeen ja operaattorivälitteisessä sanoma-asioinnissa asiakkaan omaan operaattoriin. Jos ongelma aiheuttaa sanomaliikenteessä käyttökatkon, toimitaan järjestelmä-/menettelykohtaista varamenettelyä koskevan toimintaohjeen mukaan.

Tullaukseen liittyvien sanomien lähettämisen ongelmatapauksissa otetaan yhteyttä Sähköiseen palvelukeskukseen.

Autoverotuksen sanomien lähettämisen ongelmissa otetaan yhteyttä Verohallintoon.

Jos sanoman välittäminen Tullille on mahdotonta, siirrytään varamenettelyn käyttöön. Varamenettelyistä on järjestelmäkohtaisia ohjeita:

UTU Tullivarastointi: [Tullivarastoinnin varamenettely](#)

AREX -yleisilmoitusjärjestelmä: [Saapumisen ja poistumisen varamenettely](#)

- EU:sta poistuvan muun kuin vientitavaran turvailmoitukset: varamenettelyohje
- EU:hun saapuvan tavaran AREX-ilmoitukset: varamenettelyohje
- Vientitavaran poistumisvaiheen ilmoitukset: varamenettelyohje

ELEX-vientijärjestelmä: [Viennin varamenettely](#)

- Käyttökatko sanoma-asiakkaan järjestelmässä
- Käyttökatko Tullin ELEX-vientijärjestelmässä

ITU –tuontijärjestelmä: [Tuonnin varamenettely](#)

- Käyttökatko sanoma-asiakkaan järjestelmässä
- Käyttökatko Tullin ITU-tuontijärjestelmässä

NCTS-passitusjärjestelmä: [Passituksen varamenettely](#)

EMCS-järjestelmä: [Verohallinnon verkkosivulla](#)

6.4 Muutokset sanoma-asioinnissa

Niissä järjestelmissä, mihin hakeudutaan hakemuksella sanoma-asiointiin tullissa (nro 934), muutostilanteista ilmoitetaan valitsemalla kohta ”Muutoshakemus”, joka toimitetaan osoitteeseen lupakeskus (at) tulli.fi.

Muutoshakemus valitaan, jos muutos liittyy esimerkiksi alla oleviin tietoihin.

- ohjelmiston muutos
- yritys laajentaa sanoma-asioinnin käyttöä toiseen järjestelmään
- suorassa sanoma-asioinnissa palveluntarjoajan vaihtuminen (sanomailmoittajan tulee ilmoittaa palveluntarjoajan vaihtumisesta muutoshakemuksella ja uudella palveluntarjoajalla on oltava lupa suoraan sanoma-asiointiin).
- yritys haluaa luopua sanoma-asioinnin asiakkuudesta esimerkiksi yritysjärjestelyjen vuoksi
- yritys vaihtaa asiointikanavaa operaattorivälitteisestä sanoma-asioinnista suoraan sanoma-asiointiin.

Tullivarastoinnin muutoksista ilmoitetaan ”Sanoma-asioinnin luvan hakeminen” palvelun lisätietokohdassa.

6.5 Sanoma-asioinnin järjestelmämuutokset

Jos yrityksen järjestelmä vaihdetaan uuteen versioon tai kokonaan uuteen järjestelmään, asiasta tulee olla yhteydessä Tulliin, jotta Sähköisen palvelukeskuksen kanssa voidaan selvittää mahdollisen testauksen tarve. Uutta versiota tai ohjelmaa ei saa ottaa käyttöön ennen kuin Tulli antaa luvan käyttöönottoon.

6.6 Suoran sanoma-asioinnin palveluntarjoajan vaihtuminen

Jos suoran sanoma-asioinnin sanomailmoittaja vaihtaa, tai lopettaa yhteistyön palveluntarjoajan kanssa, ilmoitetaan asiasta muutossilmoituksella Tulliin.

Liite I: Operaattorivälitteisen sanomaliikenteen EDI-operaattoreiden yhteystiedot

Capgemini

Yhteys ongelmatilanteissa: HelpDesk Capgemini/Editeam, editeam.fi@capgemini.com

Yhteyshenkilö muissa asioissa: Kari Männistö, kari.mannisto@capgemini.com p. +358 9 4526 7420 / +358 40 7302495

IBM Business Consulting Services

Edi Services, As Finland (IBM EDIPalvelu)

Yhteydenotto ongelmatilanteissa: eai.center@ibm.com

Yhteyshenkilöt muissa asioissa: Jukka Manner, jukka.manner@fi.ibm.com

Tekninen yhteyshenkilö: Matti Alatalo, matti.alatalo@fi.ibm.com

OpusCapita Group Oy

Asiakaspalvelu, p. +358(0) 9 5846 6100, information.fi@opuscapita.com

Kustannusosakeyhtiö Koivuniemi

Asiakastuki, helpdesk@koivuniemi.com, p. (09) 888 2820

Myynti: Timo Kujanpää p. 045 126 1824, Ari Mervelä p. 040 962 8528

etunimi.sukunimi@koivuniemi.com

Liaison Technologies Oy

Asiakastuki: Liaison European Support, p. +358 10 3060 999, support.europe@liaison.com

Myynti, p. 010 3060 900, info.europe@liaison.com

CGI Suomi Oy

Asiakastuki: p.+358 50 3949 330, tuki.sanomavalitys@cgi.com

Myynti sales.bis.fi@cgi.com

Yhteydenotto muissa asioissa: Jussi Tarvainen, p. +358 40 535 1845 jussi.tarvainen@cgi.com

TeliaSonera Finland Oyj

Ongelmatilanteet: [eCenter tuotanto_ecenter@sonera.com](mailto:eCenter_tuotanto_ecenter@sonera.com)

Myynti: miika.salo@telisonera.com

TietoEnator

Asiakastuki: B2B Support / Integration Customer Support_B2B.support@tieto.com

Sopimusasiat: Nina Juneja, p. +358 400485695 nina.juneja@tieto.com

OneWay sanomavälitys Oy

Asiakastuki: p. 0201 210 272 tuki.oneway@rauhala.fi

Yhteydenotto muissa asioissa: Jari Lankinen p. +358 40 842 1355 jari.lankinen@rauhala.fi

Trade Connector Oy

Asiakastuki: helpdesk@tradeconnector.fi, myynti@tradeconnector.fi

Yhteyshenkilö: Petri Tammela petri.tammela@tradeconnector.fi

Apix Messaging Oy

Asiakastuki: p. +358 9 4289 1324, servicedesk@apix.fi

Myynti: p. +358 45 140 5545, myynti@apix.fi

Liite 2: Lisätietoa

Suomen tulli

[Tulli.fi etusivu](#)

Yleisilmoitukset

[Saapumisen ja poistumisen ilmoitukset](#)

Vienti kolmansiin maihin

[Vienti](#)

Tuonti kolmansista maista

[Tuonti](#)

Passitus

[Kuljetus ja varastointi](#)

Sisäkaupan tuonti ja vienti

[Intrastat - sisäkaupan tilastointi](#)

Sanoma-asiointi yleensä

[Tieke Ry](#)

EDIFACT

[Unece](#)

XML

[Extensible Markup Language \(XML\)](#)

EU-komissio

[Taxation and Customs Union](#)

Maailman tullijärjestö WCO

[Maailman tullijärjestö WCO](#)